

Вишња Љубичић, правобранитељица за равноправност сполова

У руралним сред вишеструко дис

Разговарао:
Ненад Јовановић

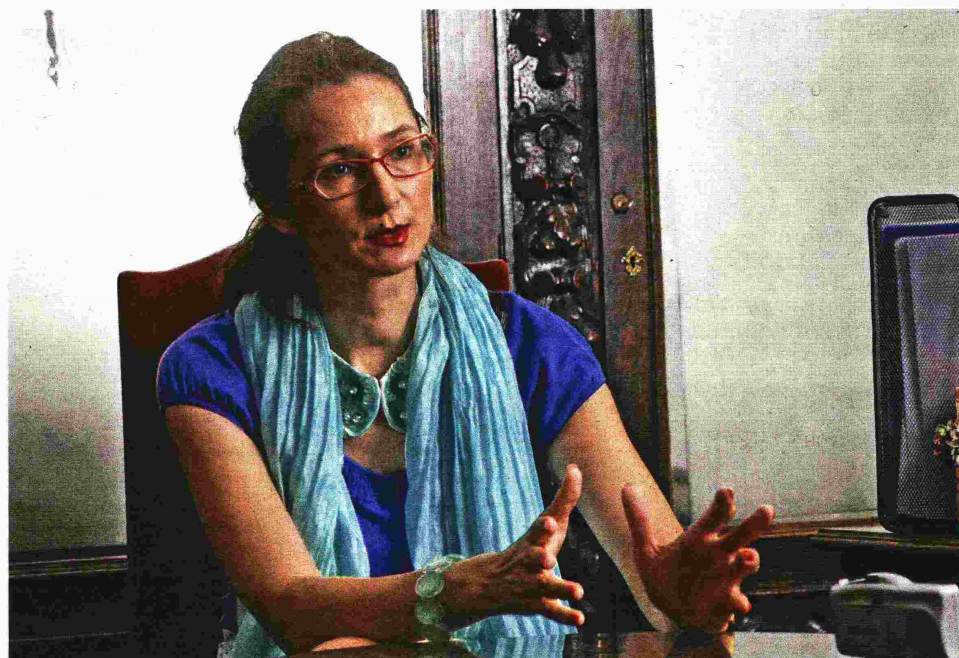
Колико је у хрватском друштву присутна сполна дискриминација и који су њени облици, односно гдје су жене у прилици око рада и социјалне сигурности, око националне припадности или припадности ЛГБТ популацији?

Детаљно анализирани и статистички исказани подаци о дискриминацији по темелима који су у мојој надлежности, дакле пола, брачног и обитељског статуса и сполне оријентације, налазе се у Извешћу о раду за 2011, из којег се види да је прошле године дошло до повећања броја притужби Уреду правобранитељице за чак 87,5 посто. Темелом 308 нових притужби на дискриминацију у 2011, по којима Уред поступа, 76,6 посто притужби за основу је имало пол, 3,6 посто брачни и обитељски статус, 5,5 посто сполну оријентацију и родно изражавање. По облицима дискриминације, у 57,1 посто случајева радило се о изравној дискриминацији. Највећи број притужби, према подручју дискриминације, односио се на рад, радне увјете и социјалну сигурност, укључујући и подручје социјалне скрби, мировинског и здравственог осигурања те осигурања за случај незапослености (65 посто), а наравно да нас на људској разини највише погађају случајеви који се односе на насиље у обитељи.

Како оцјењујете недавно донесен Закон о пучком правобранитељу и како сте генерално задовољни законским оквирима који се тичу институције правобранитеља?

Подржавам доношење тог закона, као и јачање саме институције пучког правобранитеља. Наравно, задовољна сам, као и остале правобранитељице, што у новом приједлогу закона, па самим тиме и у донесеном закону, није дошло до најављеног припајања посебних правобранитељских уреда с уредом Пучког правобранитеља. Када се почело говорити о таквом припајању, Уред правобранитељице одмах је изразио своје оштро проти-

Не знамо које проблеме те жене имају у локалној заједници ни да ли заједница препознаје доброту којој оне доприносе. Заправо, оне имају толику снагу и скромност, јер кажу да не раде ништа нарочито иако се брину о 12 крмача, пеглају, оду на фолклор... Када то чујете, мислите да имају 25-сатни радни дан. Колики је то потенцијал који није друштвено вреднован!

На дужности правобранитељице за равноправност сполова Вишња Љубичић је од листопада прошле године (Фото: Јовица Дробњак)

вљење. Сматрали смо да ће на тај начин доћи до великог корак уназад у односу на све што смо постигли у посљедњих девет година свог постојања, изграђујући из темела повјерење грађана и грађанки према овој институцији и радећи на њеној препознатљивости као адресе на коју се могу обратити уколико су им прекршена права темелом њиховог пола, брачног и обитељског статуса и сполне оријентације. Чврсто сам увјерена да би у великом саставу обједињених правобранитељстава, у којем би се поступало по 18 дискриминаторних основа, ова наша три основна темела дискриминације пала на маргине и да би у њему било јако тешко радити на промицању специфичних вриједности и заштите од дис-

криминације по специфичним основама, као што је то случај сада, када имамо посебне правобранитељске уреде. Организацијски би дошло до великих проблема, садржајно до великог корак уназад, а финансијских учинака не би било, чак напротив.

Насиље је видљивије

У којим све околностима можете интервенирати и да ли је чињеница што сте у посљедње вријеме више пута интервенирали или је од вас била затражена интервенција лоша, због више негативних појава, или добра, јер су људи освијештени у смислу грађевне реакције?

Моја надлежност и поступање одређени су Законом о

равноправности сполова и Законом о сузбијању дискриминације. Оно што ми закон омогућава и што планирам више користити је одредба према којој се правобранитељица за равноправност сполова може умијешати у судски поступак у оним споровима који се темеле на основама дискриминације које су у мојој надлежности. Прошле године сам се умијешала у четири судска поступка која се воде на суду, а ради се о дискриминацији темелом сполне оријентације. Будући да сматрам да је видљивост и препознатљивост Уреда правобранитељице за равноправност сполова претпоставка обраћања грађана због кршења начела равноправности сполова или дискриминације према наведене три законске основе,

користим све механизме који су ми законом дани. Ту су јавна приопћења и појављивање у медијима, предлагање законских измјена и допуна, организирање округлих столова, суђења на разним догађањима која су директно или индиректно везана или могу утијецати на примјену начела равноправности сполова, провођење анализа и истраживања на темелима којих изводим закључке, али и упозорења и препоруке за побољшања, директни сусрети са разним дијоничима друштва и на различитим подручјима, на националној и међународној разини, од образовања, правосуђа, медија, жишита рада, политичког живота... Све су то предувјети да грађани затраже моје поступање или да га очекују.

ДИНАМА ЖЕНЕ СУ КРИМИНИРАНЕ

Темељем 308 нових притужби на дискриминацију у 2011, по којима Уред поступа, 76,6 посто притужби за основу је имало спол, 3,6 посто брачни и обитељски статус, 5,5 посто сполну оријентацију и родно изражавање. Највећи број притужби, према подручју дискриминације, односио се на рад, радне увјете и социјалну сигурност

Обилазећи жупанијска повјеренства, имала сам прилику разговарати с вијећницама, професорицама, уопће младим женама у младим обитељима, од којих многе раде у урбаним срединама, али домицилно живе на сеоском подручју. Могу рећи да се у 80 посто случајева жене не представљају као, примјерице, лијечнице или правнице, већ као лијечници и правници

Сматрам да је добро да се све више тражи моја интервенција или реагирање, јер то значи да све више постајемо адреса која се препознаје као право мјесто за притужбе на дискриминацију. То поткрепљује и извјештај о истраживању "Перцепција, искуство и ставови о родној дискриминацији у РХ", које су за Уред за равноправност сполва Владе провели Одсек за психологију Филозофског факултета и Институт за друштвена истраживања, а према којем би се грађани и грађанке у највећем броју (око 20 посто) у случају сполне дискриминације обратили управу Уреду правобранитељице за равноправност сполва у групи институција и тијела попут Владиног Уреда за равноправност сполва, саборског Одбора за равноправност сполва, жупанијских повјеренстава за равноправност сполва или невладиних удруга. Међутим, лоше је то да те негативне појаве постоје и да их има далеко више него што данас за њих знамо. Ту бих могла повући паралелу с насиљем у обитељи које се дуго времена одвијало иза затворених врата и тек је мукотрпним залагањем удруга за људска права жена и осталих националних механизма доведено у јавну сферу и препознато као друштвени, а не приватни проблем. Тако да се сада многи питају има ли заправо тог насиља више. Нема га више, само је, за разлику од прије, видљивије. А што је видљивије, то се више жртвава насиља одлучује пријавити га. Јер не заборавимо да се ради о жртвама које су шутјеле не само неколико година, него и неколико десетљећа. Једнако тако, мислим да је добро да се "раскринкају" и објелодањују сва кршења начела равноправности сполва и дискриминације темељем спола те мислим да је у томе кључну улогу одиграо и Уред правобранитељице за равноправност сполва. Надам се да ће се сви они који су темељем спола, брачног или обитељског статуса и сполне оријентације били дискриминирани охрабрити и обратити мом Уреду, тражећи интервенцију. Што више њих, то боље, јер тиме се едуцира јавност, тиме се ствара пракса нетолеранције на дискриминацију

и тражење поступања, тиме ће се у коначници стварати и судска пракса, дакле санкционирање дискриминације. Дакле, што више притужби сада предвјет је за њихово смањење у будућности.

Мрежа за рурални развој

Рекли сте да не можете реагирати на сваки сексизам у медијима. Да ли бисте можда о томе могли разговарати с водством Хрватског новинарског друштва или с издавачима и уредницима медија у којима је он најприсутнији?

Реагирање Уреда правобранитељице за равноправност сполва, супротно мишљењу и очекивањима појединих грађана, не односи се искључиво на јавна припошћења. Напротив, мој Уред чешће реагира на сексизам у медијима на начин да се директно обраћа уредницима и уредницама због објављених садржаја, односно оглашавачима уколико се ради о рекламама, упућујући им упозорења да су прекршили, и на који начин, одредбе Закона о равноправности сполва. Такођер им упућујем и препоруке да уклоне спорни садржај те да приликом објављивања других садржаја воде рачуна о одредбама закона и скрећем пажњу на многе међународне документе у којима се говори о улози медија у промоцији равноправности сполва и о важности уклањања сексизма и родних стереотипа. Управо такво директно обраћање, осим што упозорава и даје препоруке, истовремено је и вид едукације уредника и издавача на индивидуалној разини. Хрватском новинарском друштву упутила сам неколико пријава када се радило о новинарима или уредницима, посљедњи пут је то било због дискриминаторног рјечника уредника **Марка Јурича** с ОВГ-а, и тражила поступање новинарског суда части, који му је изрекао опомену. Међутим, многи новинари нису чланови ХНД-а и ХНД над њима нема никакве ингеренције. Ако се ради о електроничким медијима, обраћао сам се и Вијећу за електроничке медије, но до сада, најжалост, нисмо успјели с њима наћи заједнички језик.

Да Загреб прајд није повукао за многе спорни спот учочи одржавања Поворке поноса 16. липња, да ли би било разлога за реагирање?

Да, наравно. Већ смо били припремали јавно припошћење онога јутра када смо видјели спот, међутим он је повучен у врло кратком року. Драго ми је да су његови креатори и наручитељи, због реакција шире јавности, а поготово припадника и припадница саме ЛГБТ популације који су се врло неповољно изразили о споту, учинили оно што би било добро да учине и други оглашивачи или медији када дође до негативне реакције јавности којој су ти садржаји намијењени. Будући да је спот повучен уз јавну исприку, не видим разлога да то даље проблематизирамо. Надам се да се нешто слично неће више догодити, а ако се догоди, наравно да ћемо реагирати, као што то и иначе чинимо.

Велик број жена живи на селу или у малим градовима. Колико су оне родно освијештене у односу на, рецимо, жене у Загребу?

Наш Уред је понудио жупанијским повјеренствима за равноправност сполва да организирамо тематску расправу уз судјеловање локалних дужносника и медија, како би се могли упознати с питањима равноправности сполва. Обилазећи жупанијска повјеренства, имала сам прилику разговарати с вијећницама, професорицама, уопће младим женама у младим обитељима, од којих многе раде у урбаним срединама, али домицилно живе на сеоском подручју. Могу рећи да се у 80 посто случајева жене не представљају као, примјерице, лијечнице или правнице, већ као лијечници и правници. Дакле, жене с факултетским образовањем, од којих су се неке политички активирале, не говоре о себи у женском роду, што је изненађујуће и на то их упозорим на крају разговора.

Генерално, какав је положај жена у руралним срединама?

Оне су вишеструко дискриминиране, почевши од тога да не знамо чиме се те жене баве,

које проблеме имају у локалној заједници, да ли локална заједница препознаје добробит којој те жене својим активизмом доприносе. Не знамо ни колико су прорачуни тих заједница родно сензибилни, односно колика се средства издвајају за иницирање развоја положаја и активности жена. Због тога их се настоји повезати с туристичким заједницама које им могу помоћи у пласирању производа, а гледамо и како локална заједница може побољшати своју инфраструктуру и сервисе - јаслице и вртиће, на корист женског дијела популације. Изненадила сам се када смо били на Банији, гдје на станицама перон није изинвелиран с висином влака, односно улазом у вагоне, па се, да би се могло ући у влак, морала поставити столица. Осим тога, влакови пролазе један до два пута дневно, па се не може спарити одлазак личничку, а не постоје ни субвенције локалне заједнице према ХЖУ или аутобусним подuzeћима да би карте за одређене категорије становника биле јефтиније. Жене се жале и да не могу отићи на специјалистички преглед у сусједни град, јер три одласка мјесечно не могу платити. Имам примјер мајке двоје осмошколаца који постижу добре спортске успјехе и на државној разини, а она их вози у школу и на активности аутомом, јер јој је то јефтиније него да купи двије годишње карте.

Заправо, оне имају толику снагу и скромност, јер кажу да не раде ништа нарочито иако се брину о 12 крмача, пеглају, оду на фолклор, обнављају ношње... Када то чујете, мислите да те жене имају 25-сатни радни дан. Колики је то потенцијал који није друштвено вреднован! Због тога се и ради на пројекту "Жене Југоисточне Европе у Мрежи за рурални развој" по жупанијама у Хрватској, који финансира ЕУ, а обухваћа Хрватску и још шест држава регије. Траје двије године, а циљ му је умрежавање жена у руралним подручјима, која обухваћају 90 посто површине Хрватске, уз 45 посто становништва. То би умрежавање ишло по систему да жене у једном селу узгајају лан, али како немају ткалачке стројеве, шаљу га тамо гдје их има.